

Over Morgen: **de zorgzame samenleving en de maatschappelijke rol van onze branche**

ActiZ meerjarenambitie 2022 - 2025

De zorg voor ouderen gaat fundamenteel veranderen. Het aantal 65-plussers stijgt de komende twintig jaar met meer dan de helft tot bijna vijf miljoen. Het aantal 90-plussers stijgt zelfs met 200 procent. Dit heeft grote gevolgen voor hoe we de zorg organiseren.

ActiZ werkt in deze uitdagende tijd aan het mogelijk maken van goede zorg voor kwetsbare ouderen en chronisch zieken, nu en in de toekomst. Zorg die betaalbaar en toegankelijk is en blijft voor iedereen.

Volgens ActiZ verdient de fundamentele verandering van de zorg voor ouderen een brede, maatschappelijke aanpak. De toekomst van ouder worden is volgens ActiZ, net als het klimaat, een maatschappelijk vraagstuk dat voor iedere Nederlander, jong en oud, van levensbelang is.

ActiZ heeft een maatschappelijke verantwoordelijkheid om de organisatie van de zorg voor ouderen en chronisch zieken toekomstbestendig te maken. Naast het maatschappelijk vraagstuk onder de aandacht brengen van de maatschappij en stakeholders betekent dit: bureaucratie verminderen, personeelstekort terugdringen, verwachtingen managen, innovatie in de sector aanjagen en het vakmanschap van zorgprofessionals faciliteren en beschermen. Knel- en verbeterpunten op bovenstaande thema's worden door ActiZ vroegtijdig gesignaleerd, op de politiek-bestuurlijke agenda geplaatst en onder de aandacht gebracht in de publieke opinie.

ActiZ heeft een maatschappelijke verantwoordelijkheid om de organisatie van de zorg voor ouderen en chronisch zieken toekomstbestendig te maken

Op dit moment wordt het gewicht van de zorg voor ouderen, maar ook vragen die horen bij een goed dagelijks leven van een oudere, gedragen door de zorgsector. In een duurzame ouderentoeekomst willen we dat het gewicht van en de verantwoordelijkheid voor een goed dagelijks leven van ouderen niet alleen op de zorgsector leunt maar, daar waar het kan, op de hele maatschappij - en uiteraard vooral op de ouderen zelf. Naast de benodigde professionele zorg is het een verantwoordelijkheid van ons allemaal om ouderen een goede oude dag te bieden.

Zo'n fundamenteel andere blik vraagt om een maatschappelijke en brede benadering om de zorg en ook delen van de samenleving anders te organiseren. En wel op een dusdanige manier dat het mensen in staat stelt bij te dragen, waarbij het creëren van een netwerk van mensen uit verschillende generaties (van jong tot oud) van essentieel belang is evenals laagdrempelige, menselijke technologie van alledag. Daarnaast moet er een nieuwe taal ontstaan om aannames rondom dit vraagstuk te doorbreken.

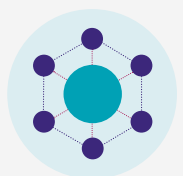
Hiervoor is een maatschappelijk debat nodig over de zorg voor ouderen; wat we verwachten van burgers en bedrijven en wat de gewenste beschikbaarheid, kwaliteit en betaalbaarheid van professionele zorg is. Onrealistische en onhaalbare maatschappelijke verwachtingen rondom de zorg voor ouderen leiden namelijk tot de verkeerde discussie over de kwaliteit van zorg. De noodzaak voor verandering moet bij alle partijen (stakeholders, medewerkers, bedrijven en burgers) worden gezien. ActiZ heeft hiertoe het initiatief genomen met de ActiZ PR-aanpak 'Praat Vandaag over Morgen'. Daarnaast wil ActiZ stimuleren dat er daadwerkelijk concrete producten/diensten/woonvormen komen, die de samenleving stimuleren en faciliteren om de zorg voor ouderen gezamenlijk en anders vorm te geven. Daarvoor wordt samengewerkt met stakeholders, de creatieve industrie en universiteiten. Deze concrete en vernieuwende producten/diensten helpen in het maatschappelijk debat over de toekomstige zorg voor ouderen.

Naast de benodigde professionele zorg is het een verantwoordelijkheid van ons allemaal om ouderen een goede oude dag te bieden

VERENIGINGS-BREDE AMBITIES VOOR 2022-2025

Merkbaar meer bewustzijn in de maatschappij over eigen verantwoordelijkheid, kansen en rollen van alle generaties, mede door de ActiZ PR-aanpak 'Praat Vandaag Over Morgen'. Tevens zal deze aanpak tooling ontwikkelen om professionals intensief te betrekken bij het anders vormgeven van het werk als de nieuwe realiteit zich aandient (zie ook het 'anders organiseren van werk').

Een aanpak die leidt tot een bibliotheek aan laagdrempelige (technologie-) consumentenoplossingen die ouderen helpen om langer thuis te blijven, is samen met de ANBO en de Universiteit Twente te Enschede ontwikkeld; ouderen en de sector zijn hiermee bekend.

De creatieve industrie heeft producten/diensten/woonvormen ontwikkeld, die de wederkerigheid tussen generaties stimuleren/faciliteren. In overleg met leden, ervaringsdeskundigen en stakeholders is dit ontwikkeld en breed verspreid onder de leden.

In de diverse cao's is meer mantelzorg en thuiswerken voor zorg mogelijk dan nu het geval is.

Bedrijven, woningbouwverenigingen, onderwijsinstellingen, ontwerpers, gemeenten, universiteiten, andere organisaties in zorg en welzijn en andere sectoren laten zien zich bewust te zijn van **het maatschappelijk vraagstuk rond de ouderenzorg** en leveren een bijdrage aan oplossingen.

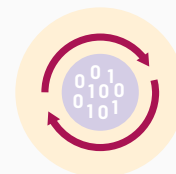
THEMA'S VOOR 2022-2025

Juiste zorg op de juiste plek faciliteren en preventie stimuleren

Voldoende en passende vernieuwende woonvormen

Digitale transformatie

Werken in de zorg

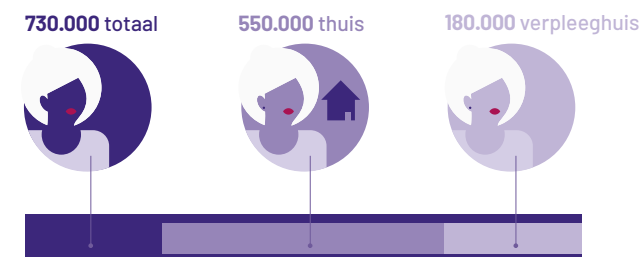
Juiste zorg op de juiste plek faciliteren en preventie stimuleren

22% van alle 65-plussers is kwetsbaar, zo'n 730 duizend ouderen. 550 duizend kwetsbare ouderen wonen thuis en 180 duizend kwetsbare 65-plussers wonen in een verpleeghuis. Met het zo lang mogelijk zelfstandig en verantwoord thuis wonen, zullen ouderen steeds meer zorg en ondersteuning thuis ontvangen. Niet alleen moet gewerkt worden aan voldoende veilige en vernieuwende (samen-)woonconcepten met keuze in soort, maat en luxe. Maar ook is voldoende en toegankelijke ondersteuning en expertise thuis van belang. In de regio's wordt op verschillende manieren een gezamenlijke aanpak tot stand gebracht voor preventie en vroegsignalering. Dit met de benadering vanuit 'positieve gezondheid' (bron: Machteld Huber), waarbij de eigen regie van de cliënt en zelfredzaamheid voorop staan. Deze benadering sluit goed aan bij de uitdagingen waar de ouderenzorg voor staat de komende jaren. Want professionele zorg zal niet meer altijd vanzelfsprekend zijn en niet alles kan met zorg opgelost worden. Naast innovatie en stepped care spelen het netwerk van de cliënt en het sociaal domein daarbij een essentiële en voorliggende rol.

Als er dan wel professionele ondersteuning ingezet wordt, dient deze een bijdrage te leveren aan de door de cliënt ervaren kwaliteit van leven en niet zozeer aan de externe verantwoording. De cliënt moet het vertrekpunt zijn voor zorgverlening. Zorgorganisaties moeten in staat gesteld worden om een integraal aanbod van wonen, ondersteuning, welzijn en (keten-)zorg regionaal te organiseren. Dit moet bovendien lonen.

Er zijn zorgfuncties die voor de hele wijk of regio relevant zijn, maar niet per se door iedere zorgorganisatie geleverd hoeven te worden. Deze zorgfuncties hebben duidelijk een meerwaarde; de beweging van concurrentie naar samenwerking onderstreept deze meerwaarde. De organisatie verschilt per regio; landelijk dienen vooral de randvoorwaarden zoals fiscaliteit, governance, mededinging en financiering ingericht te zijn. De zorgverzekeraars kopen de zorg regionaal samenhangend en over de domeinen heen in: de juiste zorg op de juiste plek. Het aantal beschikbare medewerkers is het uitgangspunt voor de zorgverkoop van zorgorganisaties.

De juiste zorg op de juiste plek vraagt om een integrale aanpak. Het is een maatschappelijke opdracht die we gezamenlijk en integraal moeten oppakken samen met al onze partners. De juiste zorg op de juiste plek vraagt om samenhang in het zorglandschap en samenwerking. Er is samenwerking tussen de verschillende stelsels nodig.

Kwetsbare ouderen

AMBITIES

Juiste zorg op de juiste plek faciliteren en preventie stimuleren

- 1 In 2025 kunnen meer ouderen thuis wonen, primair ondersteund door het eigen sociaal netwerk aangevuld met voldoende en adequate zorg, ondersteuning en expertise thuis.
- 2 In alle regio's zijn aanpakken voor preventie en vroegsignalering gemaakt.
- 3 In de regio's is een integraal aanbod voor wonen, zorg en welzijn mogelijk zonder belemmeringen in wetgeving en financiering, waarbij de systeemfunctie wordt gefinancierd.
- 4 De benadering van kwaliteit en kwaliteitskaders past bij de integraliteit van de ouderenzorg.
- 5 De zorg wordt door financiers met meer samenhang tussen de domeinen dan nu ingekocht tegen passende voorwaarden en tarieven, waarbij het aantal beschikbare medewerkers de zorgverkoop bepaalt.

Voldoende en passende vernieuwende woonvormen

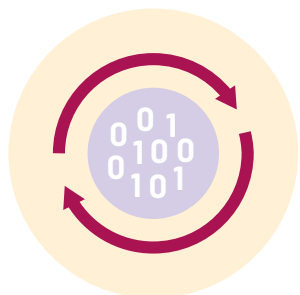
Wonen voor ouderen is een essentieel onderdeel van ouderenbeleid en zorg voor ouderen. De prognose van TNO laat zien dat bij ongewijzigd beleid de benodigde verpleeghuiscapaciteit in 2040 verdubbeld moet zijn. Een dergelijke capaciteits-uitbreiding is niet reëel. De overheid moet zeker stellen dat er voldoende passende en vernieuwende woonconcepten tot stand komen, waar wonen en zorg voor ouderen gecombineerd kunnen worden en zo weinig mogelijk professionele zorg nodig is. Initiatieven vanuit buurten of wijken worden daarbij gestimuleerd en aansluiting op de woonwensen van ouderen geldt als uitgangspunt. De komende 15 jaar moeten er 50.000 wooneenheden worden gerealiseerd in geclusterde woonvormen, speciaal voor ouderen uit de doelgroep van woningcorporaties. De verpleeghuiscapaciteit voor 2025 wordt uitgebreid met 25.000 verpleeghuisplaatsen, een vastgoedopgave van € 5 miljard. Verpleeghuizen en ouderenzorginstellingen hebben daarvan 15.000 plaatsen in de planvorming/projectontwikkeling staan, waarvoor financiële afspraken met de lokale zorgkantoren een randvoorwaarde zijn. Voor de aanvullende 10.000 plekken is verdere ondersteuning van de overheid nodig, waaronder meerjarige afspraken, reële tarieven en voldoende ruimte in regels rond wonen, zorg en fiscaliteit.

AMBITIES

Voldoende en passende vernieuwende woonvormen

1

In 2025 kunnen meer mensen wonen in passende woonvormen, waar wonen en zorg (en welzijn) gecombineerd worden met veel informele zorg en ondersteuning. Verpleegzorgcapaciteit blijft nodig voor de mensen bij wie het thuis echt niet langer gaat. De capaciteit is met 25.000 plaatsen verhoogd. Daarvoor wordt het bestuurlijke akkoord met VWS, BZK, Aedes, VNG en ActiZ uitgevoerd, Zorgorganisaties ontvangen van zorgkantoren reële tarieven, meerjarenafspraken met zorgkantoren zijn mogelijk gemaakt en fiscale en wettelijke belemmeringen zijn opgelost

Digitale transformatie

Een digitale en sociale transformatie is noodzakelijk om de zorg toekomstbestendig te maken. De zorg voor ouderen van nu richt zich niet alleen op ondersteuning bij ziek zijn; het draait om de gezondheid van mensen. Ook hier is positieve gezondheid het leidende concept. Voor gezonde personen speelt preventie een grote rol. Voor mensen met een zorgvraag betekent het de juiste ondersteuning om via deze route de kwaliteit van leven op het voor deze client gewenste niveau te houden.

Zorg dichtbij organiseren, mensen eigen regie laten behouden en technologie die het werk gemakkelijker maakt voor zorgmedewerkers: deze aspecten vragen om duidelijke sturing en standaardisering, waarbij ook de Rijksoverheid een rol te spelen heeft. ActiZ pleit voor een versnelling van de totstandkoming van een digitale omgeving die netwerkzorg faciliteert.

Om deze transformatie te bewerkstelligen, is visie nodig. ActiZ heeft de visie Digitaal Denken en Doen vastgesteld. Een goede generieke basisinfrastructuur in de organisaties, een goede betaaltitel, personeel van een ander signatuur en opleiding van het zittende personeel, allemaal ingrediënten die bijdragen aan de gewenste andere manier van werken.

AMBITIES

Digitale transformatie

- 1 Het merendeel van de zorgorganisaties heeft digitalisering in haar visie opgenomen en handelt hiernaar.
- 2 Meer professionals en cliënten maken gebruik van gebruikers-vriendelijke technologie, die zelf-/samenredzaamheid stimuleert en aansluit bij de behoeften van professionals en cliënten. Samenwerking en onderlinge afstemming zijn daarbij randvoorwaarden.
- 3 30% van de zorg wordt digitaal dan wel wordt digitaal voorkomen.
- 4 Zorg op de juiste plek wordt overal gefaciliteerd door een digitale omgeving gericht op netwerkzorg, dankzij samenwerking van de Rijksoverheid en de regio's rond standaardisatie en infrastructuur.
- 5 Er wordt meer datagedreven gewerkt op alle niveaus, waardoor vraag en aanbod in de regio beter gematched kunnen worden en de individuele ondersteuning door het slim gebruik van data preventiever en dus toekomstbestendiger wordt.

Werken in de zorg

Het arbeidsmarkt vraagstuk is de grote uitdaging waarmee we de komende decennia te maken hebben. De arbeidsmarkt wordt gekenmerkt door schaarste met alle gevolgen van dien. De centrale vraag voor de komende jaren is dan ook: Hoe krijgen we het werk verricht? Nu werken er ongeveer 468.000 mensen in de VVT-sector. Dat zullen er niet veel meer worden. M.a.w.: de personeels-capaciteit kan niet meegroeien met de groei van de zorgvraag. Het wordt al een uitdaging om de huidige capaciteit te behouden, omdat de komende 10 jaar ongeveer 150.000 medewerkers met pensioen gaan. De verwachting is dat een groot deel van het arbeidsmarkt vraagstuk 'zal landen' in de thuiszorg/wijkverpleging, omdat mensen langer zelfstandig thuis blijven wonen.

In het arbeidsmarktbeleid blijven de eerder geformuleerde actielijnen ook de komende jaren actueel: meer mensen naar de zorg, beter opleiden en het anders organiseren van het werk. De eerstkomende jaren staat daarbij het anders organiseren van het werk centraal. In het arbeidsmarktbeleid onderscheiden we drie niveaus:

- 1.) Wat kunnen we zelf doen om het werk beter verricht te krijgen? Dit is gericht op Trots werkgeverschap en anders organiseren van het werk.
- 2.) Wat kunnen we nog meer doen als de context verandert, waardoor we met de huidige capaciteit meer cliënten in zorg kunnen nemen (productiviteitsverbetering)?
- 3.) Wat kunnen we niet met professionele zorgverleners en zal dus elders moeten plaatsvinden zoals d.m.v. informele zorgverlening? Zie hiervoor ook het eerste thema.

De eerder vastgestelde strategische opleidingsagenda is en blijft de komende jaren onverminderd actueel, welke aansluit bij het arbeidsmarkt vraagstuk.

Het arbeidsmarkt vraagstuk zal de komende jaren ook de cao-onderhandelingen domineren. Op welke wijze kan de cao bijdragen aan aantrekkelijk werkgeverschap? Hoe kunnen we ons op het gebied van arbeidsvoorwaarden onderscheiden van andere sectoren, waardoor potentiële medewerkers kiezen voor een baan in de ouderenzorg? In 2021/2022 vinden cao-onderhandelingen plaats met als ambitie om een meerjarige cao af te sluiten.

AMBITIES

Werken in de zorg

ActiZ is groot voorstander van innovatie in de zorg. Dit is nodig om de kwaliteit van de zorg hoog te houden, te verbeteren en om goede zorg ook in de nabije toekomst te kunnen blijven bieden. Volgens ActiZ verdient de fundamentele verandering van de zorg voor ouderen een brede, maatschappelijke aanpak. We moeten ons allen bewust zijn van de uitdaging die voor ons ligt.

1

De opgedane ervaringen met de living labs over het anders organiseren van werk zijn gedeeld met de sector en in overleg met de stakeholders zijn belemmeringen rond het anders organiseren van het werk weggenomen.

2

Een meerjarige cao is afgesloten waarin de beloningsachterstand is weggewerkt, marktconforme loonontwikkeling is gerealiseerd en professionele zeggenschap is geregeld.

3

De volgende ontwikkelingen zijn zichtbaar in de cijfers:

- a. Om zij-instromers en herintreders sneller inzetbaar te maken, zijn nagenoeg alle opleidingen modulair opgebouwd.
- b. Het adagium "bekwaam = bevoegd" is in 2025 gemeengoed geworden en er is een goed functionerend systeem, met behulp waarvan gemonitord wordt dat medewerkers aantoonbaar bekwaam zijn voor de werkzaamheden die ze uitvoeren.
- c. Er is meer personeel met grotere contracten, omdat de belemmeringen hiervoor zijn weggenomen in het toeslagenstelsel.
- d. De opleidingsfunctie in de thuiszorg/wijkverpleging is versterkt, waardoor meer personeel in de wijkverpleging beschikbaar is.
- e. Er is een adequate infrastructuur ingericht voor de begeleiding van stagiaires, waardoor de uitval gehalveerd wordt.
- f. Er is een trainingsaanbod voor mantelzorgers en vrijwilligers in de Nationale Zorgklas, waar door ook niet-professionele zorgverleners kunnen bijdragen.

4

In 2025 staan we aan de vooravond van de implementatie van een nieuwe pensioenregeling. De keuze voor een nieuwe pensioenregeling is gemaakt en alle voorbereidingen om over te gaan tot implementatie zijn afgerond. Het BTW-vraagstuk voor collegiale inzet van personeel is opgelost.

5

De nu bestaande fiscale en juridische beperkingen voor samenwerking en optimale inzet van medewerkers en deskundigheid vormen geen obstakel meer.

Colofon

Ontwerp door: maan identity. design. content.
Ulvenhout

© November 2021

Deze uitgave mag zonder toestemming van ActiZ voor niet-commercieel gebruik worden gedownload. Afzonderlijk gebruik van het beeldmateriaal is niet toegestaan. Voorts alle rechten voorbehouden.

Disclaimer

Deze uitgave is met grote zorgvuldigheid en met gebruikmaking van de meest actuele gegevens tot stand gekomen. Het is evenwel niet geheel uitgesloten dat de informatie in deze uitgave onjuistheden en/of onvolkomenheden bevat. ActiZ aanvaardt geen aansprakelijkheid voor directe of indirecte schade ontstaan door eventuele onjuistheden en/of onvolkomenheden. Aan de inhoud van deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

branchevereniging van zorgorganisaties

verpleeghuiszorg | zorg thuis | revalidatie en herstel | jeugd